Рудой Катерина,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права та процесу
Одеського державного університету внутрішніх справ
(м .Одеса, Україна)

Удренас Галина,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної та
спеціальної фізичної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ
(м. Одеса, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан, що триває в Україні, вніс суттєві корективи в систему охорони здоров'я, змусивши її адаптуватися до нових реалій та викликів. В умовах постійних обстрілів, руйнування медичної інфраструктури та масової міграції населення, забезпечення доступної та якісної медичної допомоги набуває особливого значення, передусім працівниками Національної поліції України та Національної гвардії України.

Особливості надання медичної допомоги під час воєнного стану базуються на європейських стандартах, які передбачають пріоритетність, доступність, безперервність та якість медичної допомоги.

Пріоритетність означає, що медична допомога надається насамперед тим, хто її потребує найбільше: пораненим, травмованим, хворим у важкому стані. *Доступність* гарантує, що кожен, хто потребує медичної допомоги, має право її отримати, незалежно від місця проживання, соціального статусу чи інших факторів. *Безперервність* передбачає надання медичної допомоги цілодобово та безперервно, адже потреби в ній можуть виникнути будь-якої миті. *Якість* забезпечується завдяки тому, що медична допомога відповідає сучасним медичним стандартам та протоколам, що гарантує ефективне лікування та одужання пацієнтів.

Важливо зазначити, що в умовах воєнного стану правила та порядок надання медичної допомоги можуть змінюватися. Тому важливо бути в курсі актуальної інформації та звертатися за роз'ясненнями до Міністерства охорони здоров'я України або місцевих органів влади.

Ключові аспекти європейських стандартів:

Охорона здоров'я як право людини: Європейські стандарти розглядають охорону здоров'я як одне з фундаментальних прав людини. Держава несе відповідальність за забезпечення цього права для всіх осіб, які перебувають під її юрисдикцією, включаючи тих, хто перебуває під вартою.

Якість та доступність медичної допомоги: Медична допомога, що надається особам, які перебувають під вартою, повинна бути якісною та відповідати сучасним медичним стандартам. Вона повинна включати всі необхідні види медичної допомоги, від профілактики до лікування та реабілітації. Особи, які перебувають під вартою, повинні мати безперешкодний доступ до медичної допомоги, включаючи консультації лікарів-спеціалістів, лабораторні дослідження та інші необхідні медичні послуги.

Повага до гідності та автономії пацієнта: Медичний персонал повинен поважати гідність та права людини кожної особи, яка перебуває під вартою. Медичне втручання може здійснюватися лише за умови інформованої згоди особи.

Конфіденційність медичної інформації: Медична інформація про осіб, які перебувають під вартою, є конфіденційною та захищена законом. Медичний персонал зобов'язаний зберігати лікарську таємницю.

Незалежність медичного персоналу: Медичний персонал, який надає допомогу особам, які перебувають під вартою, повинен бути незалежним у своїй професійній діяльності та керуватися виключно медичними міркуваннями.

Моніторинг та контроль: Забезпечення якості медичної допомоги особам, які перебувають під вартою, підлягає постійному моніторингу та контролю з боку незалежних органів, таких як Уповноважений Верховної Ради України з прав людини та міжнародні організації.

До характеристик воєнного стану, що впливають на медичну допомогу, відносять:

Масштабні руйнування інфраструктури: Військові дії можуть призвести до серйозних пошкоджень або повного знищення лікарень, медичних пунктів, лабораторій та інших закладів охорони здоров'я.

Перебої в електро- та водопостачанні: Пошкодження енергетичної та водопровідної інфраструктури може призвести до відключення електроенергії та водопостачання в медичних закладах, що ускладнює роботу медичного персоналу та створює загрозу для пацієнтів.

Нестача медичного персоналу: Війна може призвести до мобілізації медичних працівників до армії, їх евакуації або загибелі, що створює дефіцит кадрів у цивільній медицині.

Обмеження транспортного сполучення: Руйнування доріг, мостів та інших транспортних шляхів може ускладнити доставку медикаментів, обладнання та пацієнтів до лікарень.

Масова міграція населення: Війна може спричинити масову міграцію населення, що призводить до перевантаження медичних закладів у безпечних регіонах та ускладнює облік та надання медичної допомоги переміщеним особам.

Пріоритетами медичної допомоги під час воєнного стану є:

Надання невідкладної допомоги пораненим та травмованим: Першочерговим завданням є надання невідкладної медичної допомоги особам,

які постраждали внаслідок бойових дій, терактів або інших надзвичайних ситуацій.

Забезпечення життєво важливих медичних послуг: Важливо забезпечити доступ населення до життєво важливих медичних послуг, таких як хірургічні операції, лікування хронічних захворювань, допомога вагітним та породіллям, вакцинація тощо.

Профілактика інфекційних захворювань: В умовах війни існує підвищений ризик поширення інфекційних захворювань через скупчення людей, антисанітарію та інші фактори. Тому важливо вживати заходів для профілактики та боротьби з інфекціями.

Надання психологічної допомоги: Війна має значний вплив на психічне здоров'я людей, тому важливо забезпечити доступ до психологічної допомоги для осіб, які пережили травматичні події, втратили близьких або зазнають стресу.

Організація медичної допомоги в умовах воєнного стану охоплює:

Створення мобільних медичних бригад: Для надання медичної допомоги у важкодоступних місцях або в умовах бойових дій можуть створюватися мобільні медичні бригади, які складаються з лікарів різних спеціальностей та забезпечені необхідним обладнанням та медикаментами.

Розгортання польових госпіталів: У разі пошкодження або знищення стаціонарних лікарень можуть розгортатися польові госпіталі, які здатні надавати хірургічну допомогу та лікувати поранених.

Використання телемедицини: В умовах обмеженого доступу до медичних закладів може використовуватися телемедицина для надання консультацій та дистанційного моніторингу стану пацієнтів.

Забезпечення координації між різними службами: Важливо забезпечити ефективну координацію між медичними закладами, рятувальними службами, правоохоронними органами та іншими організаціями, які беруть участь у наданні допомоги населенню.

Забезпечення медичної допомоги особам, які перебувають під вартою:

Дотримання міжнародних стандартів: Навіть в умовах воєнного стану важливо дотримуватися міжнародних стандартів щодо забезпечення права на медичну допомогу для осіб, які перебувають під вартою.

Забезпечення доступу до медичної допомоги: Особи, які перебувають під вартою, повинні мати доступ до медичної допомоги на рівних умовах з іншими громадянами.

Забезпечення конфіденційності медичної інформації: Медична інформація про осіб, які перебувають під вартою, є конфіденційною та захищена законом.

Принципами, які обумовлюють роль медичного персоналу під час воєнного стану, є:

Професіоналізм та самовідданість: Медичний персонал, який працює в умовах воєнного стану, повинен проявляти високий професіоналізм, самовідданість та готовність до роботи в екстремальних умовах.

Надання медичної допомоги в умовах обмежених ресурсів: Медичний персонал повинен вміти надавати медичну допомогу в умовах обмежених

ресурсів, швидко приймати рішення та ефективно використовувати наявні засоби.

Підтримка морального духу: Медичний персонал відіграє важливу роль у підтримці морального духу пацієнтів та населення в цілому.

Важливо зазначити, що надання медичної допомоги під час воєнного стану є складним та багатогранним завданням, яке потребує спільних зусиль держави, медичного персоналу, волонтерів та міжнародних організацій.

Рекомендації:

1)Забезпечити безперебійний доступ до медичної допомоги, незважаючи на воєнний стан;

2)Забезпечити достатнє фінансування та ресурсне забезпечення медичних закладів, де утримуються особи під вартою;

3)Підготувати медичний персонал до роботи в умовах воєнного стану та надання допомоги особам з воєнними травмами;

4)Посилити моніторинг та контроль за якістю медичної допомоги особам, які перебувають під вартою;

5)Забезпечити співпрацю з міжнародними організаціями для отримання допомоги та підтримки у забезпеченні медичної допомоги особам, які перебувають під вартою.

Дотримання європейських стандартів якості медичної допомоги особам, які перебувають під вартою під час воєнного стану, є запорукою захисту їх прав та гідності.

До переліку міжнародних документів, на яких ґрунтуються європейські стандарти, відносять:

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Стаття 3 цієї конвенції забороняє катування та інші форми жорстокого або такого, що принижує гідність, поводження. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у своїй практиці неодноразово наголошував на тому, що ця стаття поширюється на всіх осіб, включаючи тих, хто перебуває під вартою;

Загальну декларація прав людини: Стаття 25 цієї декларації проголошує право кожної людини на охорону здоров'я та медичну допомогу;

Мінімальні стандарти поводження з ув'язненими, прийняті ООН: Ці стандарти встановлюють мінімальні вимоги до умов тримання ув'язнених, включаючи медичне обслуговування;

Європейські пенітенціарні правила: Ці правила містять детальні рекомендації щодо організації медичної допомоги в пенітенціарних закладах;

Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи щодо охорони здоров'я в пенітенціарних закладах: Ці рекомендації містять додаткові настанови щодо забезпечення якості медичної допомоги особам, які перебувають під вартою.

Отже, особливості надання медичної допомоги під час воєнного стану включають в себе вивчення та аналіз оперативної ситуації, що виникла в процесі бойових дій, кількість та кваліфікацію працівників правоохоронних органів, що залучаються до службових завдань, визначення спеціальних тактичних заходів та заходів медичної допомоги, враховуючи матеріально-технічне забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Єдиний медичний простір України: правовий вимір: монографія /за заг.ред. С.Г. Стеценка. Харків : Право, 2022. 672 с.
2. Інформаційне агентство ВЧАСНО, Як надати медичну допомогу під час бойових дій: поради МОЗ(електронний ресурс): наукова стаття. – Режим доступу: https://vchasnoua.com/donbass/71408-yak-nadaty-medychnu-dopomohu-pid-chas-boiovykh-dii-porady-moz
3. Крилюк В.О., Гудима А.А., Романко Б.С., Крилюк О.Є. Домедична допомога в умовах бойових дій: Методичний посібник(електронний ресурс) – Режим доступу: https://www.prostir.ua/?news=domedychna-dopomoha-v-umovah-bojovyh-dij-metodychnyj-posibnyk
4. Свірідов Г.П., Домедична допомога в умовах бойових дій: Презентація(електронний ресурс). Режим доступу: https://cutt.ly/JJqAqXv.
5. Методичні рекомендації для проведення занять з домедичної допомоги з працівниками Національної поліції України/ Г.І. Удренас, К.М. Рудой, О.С. Геращенко, О.М. Дьорова, Л.О. Голинська. Одеса: ОДУВС, 2023. 268 с.
6. Домедична підготовка: методичні рекомендації./ Г.І. Удренас, К.М. Рудой, О.С. Геращенко, О.М. Дьорова, Л.О. Голинська. Одеса: ОДУВС, 2023. 182 с.